

मन्थली नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट, २०७६

मन्थली नगरपालिकाको पाचौं नगरसभामा उपस्थित उपप्रमुखज्यू, उपसचिवज्यू, नगरसभाका सदस्यज्यूहरू, शाखा प्रमुखज्यूहरू, अन्य कर्मचारी साथिहरू ।

मन्थली नगरपालिकाको पाँचौं गरिमामय नगरसभाको यस ऐतिहासिक अवसरमा सर्वप्रथम राष्ट्रियता, संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र र समावेशिता सहितको राज्यव्यवस्था प्राप्तिका लागि विभिन्न कालखण्डमा भएका आन्दोलनमा जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरू प्रति भावपूर्ण श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु ।

नेपालको संविधान २०७२ बमोजिम संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था संस्थागत हुँदै गईरहेको सन्दर्भमा संविधानद्वारा गठित संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार बीचको आपसी समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वको मर्म अनुसार संघीय र प्रदेश सरकारले प्रस्तुत गरेको नीति तथा कार्यक्रमलाई आधार मान्दै नगरप्रमुखको रूपमा निर्वाचित भएको यो दुई वर्षको कार्यकालमा प्राप्त अनुभव, जनआकांक्षा, विद्यमान श्रोतसाधन र विभिन्न तहवाट प्राप्त सल्लाह सुझावहरूलाई समेट्दै आ.व. २०७६/०७७ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत गर्न पाउँदा म गौरवान्वित भएको छु ।

नेपालको संविधानले नेपाली जनताको सार्वभौमिकतालाई संवैधानिक, कानुनी र व्यवहारिक रूपमा स्थापित गरिसकेको परिप्रेक्ष्यमा संविधान प्रदत्त हक अधिकार तथा सेवा सुविधाहरू सबै नगरवासी समक्ष पुऱ्याउनु हाम्रो प्रमुख दायित्व हो । नगरको विद्यमान श्रोत साधन र क्षमताका आधारमा नगरवासीका मागहरू अधिकतम सम्बोधन गर्न र लोकप्रियताका लागि मात्र नभई जनताका वास्तविक आवश्यकताकालाई उच्च सम्मान गरी जनहितमा कार्य गर्न सकेमा मात्र नगरपालिका र जनप्रतिनिधीहरूको गरिमा उच्च हुनेमा दुई मत हुन सक्दैन ।

नेपाल सरकारको “सुखी नेपाली समृद्ध नेपाल” भन्ने मूल नारालाई सार्थक बनाउन हामी मन्थली नगरपालिकाका जनप्रतिनिधी र नगरवासीले पनि योगदान पुऱ्याउनु जरुरी छ । यसैमा आधारित रहेर मैले नगरपालिकाको आगामि आ.व. २०७६/०७७ को नीति तथा कार्यक्रम यस नगरसभा समक्ष पेश गरेको छु । प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम यो गरिमामय नगरसभाबाट पारित गराई कार्यान्वयन गर्न नगरसभाका सबै सदस्यहरूको सक्रिय र सहयोगी भूमिका रहने कुरामा म आशावादी छु ।

आगामी आ.व. को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा नगरपालिकाले निम्न आधारहरू लिएको छ :

- नेपालको संविधान, २०७२ (राज्यका निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिहरू),
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४,
- अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४,
- पन्ध्रौं योजनाको आधारपत्र,
- नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको चालु आ.व.का बजेट नीति तथा कार्यक्रम,
- स्थानीय तहको वजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४,
- नगरपालिकाका चालु ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिकाहरू,
- दीगो विकास लक्ष्य २०१६-२०३०,

- राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का प्रतिवेदनहरु,
- मन्थली नगर कार्यपालिका र नगरसभाका सबै विषयगत समितिबाट प्राप्त सुभाबहरु तथा निर्णयहरु,
- नगर कार्यपालिका तथा नगरसभाका विगतका निर्णयहरु ।

उल्लेखित कानूनी तथा नीतिगत ब्यवस्था अनुरूप आगामी आ.व.को योजना तथा बजेट तर्जुमा र प्राथमिकिकरण गर्दा देहाय अनुसारका आधारहरु लिईएको छ :

- ❖ आर्थिक विकास तथा गरिवी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने,
- ❖ उत्पादनमूलक र छिटो प्रतिफल दिने,
- ❖ राजश्व परिचालन र आन्तरिक आयमा उल्लेख्य योगदान पुऱ्याउन,
- ❖ सेवा प्रवाह, संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि र सुशासनमा योगदान पुऱ्याउने,
- ❖ स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित भई जनसहभागिताको अभिवृद्धि गर्ने,
- ❖ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अभिवृद्धि गर्ने,
- ❖ दिगो विकास, वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापनमा योगदान पुऱ्याउने,
- ❖ लक्षित वर्गका जिविकोपार्जनमा सघाउ पुऱ्याउने ।

उपस्थित सदस्यज्यूहरु अब म नगरपालिकाले तय गरेका विषयक्षेत्रगत नीतिहरु प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

क) राजश्व परिचालन :

चालु आ.व.मा नगरपालिकाको आन्तरिक आयका मूल स्रोतहरु एकिकृत सम्पत्तिकर, घर नक्सा पास र अभिलेखिकरण, व्यवसाय दर्ता/नविकरण, सिफारिस दस्तुर, धितो मूल्याङ्कन, आयश्रोत प्रमाणित आदि रहेकाछन् । यी स्रोतहरुवाट नगरपालिकाको आन्तरिक आय गत आ.व.को तुलनामा चालु आ.व. २०७५/७६ मा केही वृद्धि भएको देखिए पनि त्यति उल्लेख्य भने हुन सकेन । अतः आगामी आ.व.मा करका स्रोतहरुको दायरालाई कानून वमोजिम फराकिलो बनाउन र करदातालाई करको दायरामा ल्याइ आन्तरिक आयमा थप वृद्धि गर्न देहाय वमोजिम राजश्व नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१. राजश्वका दरहरुलाई उपयुक्त विन्दुमा राखी दायरा विस्तारमा जोड दिइनेछ ।
२. नगर भित्र रहेका सरकारी, सार्वजनिक र नगरको स्वामित्वमा रहेका जमिन भाडामा लगाउने नीति लिईनेछ ।
३. नगरपालिकाको लगानीमा निर्माण भएका पूर्वाधार तथा सडकहरुमा सेवा शुल्क लगाई आय संकलन गरिनेछ ।
४. नगर क्षेत्र भित्रका निर्माण व्यवसायी, उद्योगी तथा ब्यापार व्यवसायी, परामर्शदाता लगायतका संस्थाहरुलाई अनिवार्य दर्ता/नविकरण गराइ ब्यवसायको आकार, प्रकृति, उद्देश्य र कारोवारका आधारमा करको दर निर्धारण गरिनेछ ।
५. नगर भित्र रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु, सहकारीहरु, राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरुलाई कारोवारको आधारमा शुल्क निर्धारण गरी दर्ता/नविकरण/सिफारिस गर्ने र नगर बाहिर दर्ता भएका तर नगर क्षेत्रभित्र काम गर्ने राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रिय गैसस, सहकारी, निर्माण व्यवसायी, सप्लायर्सहरुलाई अनिवार्य सुचिकृत गराई करको दायरामा ल्याईनेछ ।
६. नगर भित्र ब्यवसाय संचालन गरिरहेका तर नगरपालिकामा दर्ता/नविकरण नगरेका ब्यवसायीलाई दर्ता/नविकरण गर्न ताकेता गरिनेछ । नगरकेन्द्र भन्दा बाहिर रहेका वजार क्षेत्रमा सञ्चालित ब्यवसायलाई करको दायरामा ल्याउन दर्ता/नविकरण शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।

७. उद्योगी, व्यवसायीहरूलाई प्रोत्साहन गर्न व्यवसाय दर्ता नविकरण तथा व्यवसायीक करलाई व्यवहारिक र सहज बनाउदै लगिनेछ ।
८. भुमी तथा सम्पति करलाई अझ वैज्ञानिक बनाउदै लगिनेछ । यी करहरू चालु आ.व. मा नै वडा कार्यालयबाट संकलन गर्न सफ्टवेयर जडान गर्ने कार्य शुरु गरिनेछ ।
९. विद्यमान कानून र नेपाल सरकारको २०७४ चैत्र १२ को निर्णय बमोजिम घर बहाल कर संकलन कार्य स्थानीय सरकारले गर्ने र यस्तो कर भुक्तानी गर्ने करदाताको घरबहाल कर चुक्ता प्रमाण समेत स्थानीय तहले नै जारी गर्ने भएकोले कुनै पनि करदाताले बहाल कर बुझाउन आन्तरिक राजश्व कार्यालयमा जानु नपर्ने भएको छ । घरबहाल कर संकलन कार्यमा सहयोग गर्नको लागि मन्थली क्याम्पसमा वाणिज्य संकायमा अध्ययनरत छात्र छात्रहरूलाई क्याम्पसको समन्वयमा स्वयंसेवकको रूपमा परिचालन गरिनेछ । निर्धारित समय भित्रै बहाल कर तिर्ने घरधनीहरूलाई प्रोत्साहन समेत गरिनेछ ।
१०. राजश्व चुहावट नियन्त्रणमा विशेष सजगता अपनाईनेछ । करको दायरामा आउने/नआउने, समयमा कर तिर्ने/नतिर्ने बीच फरक अनुभूति दिन कर छुट, दण्ड तथा पुरस्कार सम्मान जस्ता कार्यहरू गरिनेछ ।
११. घुम्ती व्यवसायको व्यवसायिक वैधता पहिचान गरी करको दायरामा ल्याइनेछ ।
१२. घरबाटो शिफारिस दस्तुरलाई पुनरावलोकन गरिने छ ।
१२. नगरपालिका क्षेत्र भित्र विभिन्न पार्क, सपिङ्ग कम्प्लेक्स र आय आर्जनमा टेवा पुऱ्याउने अन्य पूर्वाधार निर्माणतर्फ लगानी गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
१४. पर्यटन, जलविद्युत, खानेपानी, वन, खनिज लगायतको रोयल्टी प्राप्तीका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ ।
१५. नगरपालिकालाई तिर्न, बुझाउनु पर्ने सम्पूर्ण कर, शुल्क बुझाई सकेपछि मात्र सेवाग्राहीलाई सेवा उपलब्ध गराउने नीति लागु गरिनेछ ।

माथिका नीतिहरू लागू गर्दा करदाताहरूलाई करको थप व्यय भार नपर्ने तर्फ पर्याप्त विश्लेषण गरी नीति तय गरिएको व्यहोरा समेत यस सभामा अवगत गराउन चाहन्छु ।

ख) सार्वजनिक सेवा, सुशासन तथा क्षमता विकास :

“दक्ष जनशक्ति सिर्जनशील पदाधिकार, सुशासन र समावेशी विकास नगरवासीको अधिकार ।”

१. जनप्रतिनिधिहरू, नगरपालिका अन्तर्गत गठित विभिन्न समितिहरू र कर्मचारीहरूको काम कारवाहीमा दक्षता ल्याउन र प्रशासनिक ज्ञान, सीपका लागि क्षमता विकासका तालिम एवं अन्य स्थानीय तह, प्रदेश र संघीय सरकारका कामकारवाहीका विषयमा अध्ययन, अवलोकन भ्रमणको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
२. कर्मचारीहरूलाई उच्च मनोबलका साथ कामकाज लगाउन उनीहरूमा भएको ज्ञान, सीप र क्षमताको उचित मुल्यांकन गरी Right Person in Right Place का आधारमा कार्य विवरण सहितको जिम्मेवारी बाँडफाँड गरी निश्चित मापदण्डका आधारमा पुरस्कृत गर्दै लगिनेछ ।
३. नेपाल सरकारबाट स्वीकृत कर्मचारी दरबन्दी तेरिज र संगठन तालिका समेतलाई मध्यनजर गर्दै नगरपालिकाको कामको प्रकृति, आवश्यकता र खर्च गर्ने क्षमताका आधारमा संगठन संरचनाको पुनरवलोकन गरि उच्च मनोबलका साथ कर्मचारीलाई कामकाज लगाउन विभिन्न विषयगत समितिबाट गठन गरिएका कार्यदलहरूले दिएका सुझावहरूलाई क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
४. सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धि गर्न नगरपालिका र वडा कार्यालयहरूमा चौमासिक रूपमा सार्वजनिक सुनुवाई, समीक्षाका कार्यक्रमहरू गरिनुका साथै, होर्डिङबोर्ड नागरिक

बडापत्र, गुनासो पेटिका आदि राखिने छ । निरक्षर र असमर्थ सेवाग्राहीहरुको लागि नगरपालिकामा हेल्पडेस्क सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।

५. कार्यालयका जिन्सी सामानको लगत व्यवस्थित गरी मौजुदा जिन्सी सामानहरुको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्नुका साथै हरेक वर्ष जिन्सी निरीक्षण गरी पुराना भई काम नलाग्ने र अनुपयोगी मालसामानहरु लिलाम गर्दै लगिनेछ ।
६. पेशकी शून्य गराउन र वेरुजु कम गर्न आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।
७. उपभोक्ता समिति, टोल सुधार समिति, सहकारी लगायतका संस्थाहरुलाई सामाजिक काममा प्रेरित गरिने र विभिन्न क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै लगिनेछ ।
८. सूचना प्रविधिलाई अधिकतम उपयोग गरी नगरपालिकाको सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाईने छ । सबै वडा कार्यालयहरुमा इन्टरनेटको पहुँच विस्तार गरिनेछ ।
९. वडा कार्यालयवाट प्रवाह हुने सबै प्रकारका सेवाहरु सम्बन्धित वडावाटै प्रवाह गरिनेछ । वडा कार्यालय भवन नभएका र चालु आ.व. मा समेत कार्यालय भवन निर्माणको कार्यक्रम नपरेका वडा कार्यालयहरुको निर्माण कार्य आगामी आ.व.मा क्रमश गर्दै लगिनेछ ।
१०. नगरपालिकाबाट सम्पादन हुने काम कारवाहीका विषयमा जनस्तरमा सुचना पुर्याउन र जनस्तरका गुनासोको प्रत्यक्ष सुनुवाईका लागि एफ एम रेडियोमा हेलो मन्थली नगर प्रमुख कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।
११. योजनावद्ध विकासको लागि आगामी आ.व. मा नगर प्रोफाईल तथा आवधिक नगर योजना निर्माण गरिनेछ ।
१२. नगरपालिका र अन्तर्गतका वडा कार्यालयहरुवाट सम्पादन हुने कार्य वार्षिक क्यालेन्डर बनाई गरिनेछ ।
१३. प्रत्येक वडा कार्यालयमा न्यूनतम एक/एक जना सिभिल इन्जिनियरिङ्ग, कृषि एवं पशुसेवा तर्फको प्राविधिक कर्मचारी व्यवस्था गरिने छ ।
१३. पूर्वाधार क्षेत्रको आधारभूत तथ्याङ्क (Baseline data/Inventory) तयार गरिनेछ ।
१४. आयोजनामा बजेट विनियोजनलाई यथार्थपरक बनाउन योजना छनौटकै चरणमा नेपाली भाषामा प्राविधिक लागत अनुमान तयार गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ ।
१५. सञ्चार क्षेत्रको विकासको लागि सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञहरुसँगको समन्वयमा आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१६. नगरपालिकाका सकारात्मक कार्यहरुको यथार्थ सन्देश जनता सामु पुर्याउन योगदान गर्ने सञ्चारगृह र सञ्चारकर्मीहरुलाई नगरपालिकाको सञ्चार क्षेत्रको अक्षय कोष मार्फत सम्मान तथा पुरस्कृत गरिनेछ ।

ग) सामाजिक विकास :

१ शिक्षा

- कम्तिमा एक विद्यालय एक बाल विकास केन्द्र तथा पूर्व प्राथमिक कक्षाको अवधारणा अनुरूप प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र तथा पूर्व प्राथमिक कक्षाहरुको पुनर्विर्तण गरी निर्धारित मापदण्ड वमोजिम बालमैत्री कक्षा कोठाको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- सबै वडाहरुले नानीबाबु विद्यालय पठाऔं अभियान सञ्चालन गरी आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रभित्र विद्यालय उमेर पुगेका बालबालिकाहरु विद्यालय बाहिर नभएको घोषणा गर्दै नरपालिकालाई विद्यालय बाहिर नभएको नगरपालिका घोषणा गरिनेछ ।

- शैक्षिक सत्र २०७६ लाई शैक्षिक गुणस्तर सुधार वर्षको रूपमा कार्यान्वयन गर्न नगरको समग्र शिक्षा प्रणालीमा सुधारका लागि जारी गरिएको ४० बुद्ध प्रतिवद्धता पत्र पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरू र नगर प्रमुखबीच भएको कार्य सम्पादन सम्झौता अनुरूप कार्य भए नभएको अनुगमन सूचकको आधारमा मूल्याङ्कन गरी सुधारोन्मुख विद्यालयहरूमा प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- भौगोलिक क्षत्रगत रूपमा सामुदायिक विद्यालयमा एउटा प्राविधिक धारको शिक्षा सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- योग्यता पुगेका शैक्षिक बेरोजगार युवा युवतीहरूलाई प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत शिक्षण सिकाई क्रियाकलापमा सहभागी गराइनेछ ।
- स्वेच्छिक रूपमा सेवावाट निवृत्त हुन चाहेने शिक्षकहरूलाई विशेष सम्मान सहितको अवकास प्रोत्साहन प्याकेज उपलब्ध गराइनेछ ।
- विद्यालय शिक्षामा सामाजिक सद्भाव, गुणस्तरीय शिक्षा र बालबालिकामा भएको अन्तरनिहित क्षमता प्रस्फुटन गराउन स्काउट, रेडक्रस र बालक्लवलाई परिचालन गरिनेछ ।
- शिक्षा, स्वास्थ्य, खाद्यान्न र आवास जस्ता सुविधा जनताको संविधान प्रदत्त मौलिक अधिकार भएकाले गुणस्तरीय शिक्षाको लागि पर्याप्त दरबन्दी नभएका र अझ मावि दरबन्दिमा अंग्रेजी, गणित र विज्ञान शिक्षक मध्ये एक विषयगत शिक्षक व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कार्यक्रम तय गरिनेछ ।

२ खानेपानी

- नगरको अधिकतम क्षेत्र सुख्खाग्रस्त भएकोले मानव वस्तीमा खानेपानी व्यवस्थापन गर्न लिफ्ट/ डिप वोरिङ जस्ता प्रविधिको उपयोग विभिन्न निकायको सहकार्य एवं समन्वयमा गरिने छ ।
- परम्परागत पानी पोखरी, ढुङ्गे धारा र मूलको सरक्षण गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी भौगोलिक र प्राकृतिक स्वरूपको समेत जगेर्ना गरिनेछ ।

३ युवा तथा खेलकुद

- सामाजिक कुरीति, अन्धविश्वास, विभेद र असमानता विरुद्ध युवा परिचालन गरिनेछ ।
- युवा उद्धमीहरूलाई व्यवसाय सञ्चालनका लागि पूँजीलगायतका सुविधा विस्तार गरिनेछ ।
- वडास्तर देखि नै विभिन्न खेलकुदका प्रतियोगिताहरू आयोजना गरी प्रतिभावान खेलाडीहरूको पहिचान तथा विकास गर्न वडाहरूमा खेलकुद पूर्वाधारहरूको निर्माण कार्यमा जोड दिइनेछ ।
- खेलकुद क्षेत्रमा अक्षय कोषको स्थापना गरी खेलाडीहरूको सामाजिक सुरक्षा सुनिश्चित गरिनेछ ।

४ लक्षित वर्ग

- लैङ्गिक हिंसा, वोक्सीको आरोप, दाइजो, बालविवाह, छुवाछुत जस्ता कुरीति, कुप्रथा अन्त्यका लागि लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको वर्ष घोषणा गरी सबै वडाहरूमा सचेतना अभिवृद्धिको लागि सामाजिक अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।

- लक्षित वर्गलाई राज्यको मुल प्रवाहमा ल्याउन आयमूलक, सीपमूलक एव चेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- विद्यालयहरुमा बालबालिकाको शारीरिक र मानसिक विकासको लागि उमेर र कक्षा अनुसार खेलकुद मनोरञ्जन तथा अतिरिक्त क्रियाकलापहरु वार्षिक क्यालेण्डर बनाई सञ्चालन गरिनेछ ।
- मन्थली नगरलाई बालश्रम मुक्त नगर घोषणा गरिने छ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरु पुरा गर्न आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्था गरी बालमैत्री वडाहरु घोषणा गर्ने गरी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई उपयोग गर्न अन्तरपुस्ता सीप हस्तान्तरण, छलफल र अन्तरक्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकले समाज र राष्ट्रका लागि पुर्याएको योगदानको आधारमा सम्मान र आदर गरिनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकको लागि भेटघाट स्थल तथा जेष्ठ नागरिक र बालबालिकाको लागि मनोरञ्जन स्थल/पार्कको निर्माण एवं व्यवस्थापन गरिने छ ।
- सार्वजनिक संरचना एव भौतिक पूर्वाधारहरु अपाङ्गमत्री निर्माण कार्यमा जोड दिइनेछ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुका लागि आवश्यकतामा आधारित अपाङ्गमैत्री सामग्री सहयोग गरिनेछ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु तथा जेष्ठ नागरिकहरुको लागि परिचयपत्र वितरण कार्य सम्बन्धित वडावाटै गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई वैङ्ग प्रणालीमा लैजान नमुना वडाहरु छनौट गरि आगामी आ.व. को पहिलो किस्ताको रकम बैंक मार्फत भुक्तानी गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गर्दै लगिनेछ ।

५ स्वास्थ्य सेवा

- गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र पूर्ण खोपयूक्त नगरको दिगोपनालाई सुनिश्चितता गरी शिशु, बाल तथा मातृ मृत्युदर घटाइनेछ ।
- स्वास्थ्य वीमा सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी दलित एकल महिला/ ख वर्गको अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई ५० प्रतिशत वीमा रकम नगरपालिकावाट सहयोग गरिनेछ ।
- मन्थली प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई १५ शैयाको अस्पताल बनाई सञ्चालनमा ल्याईने छ ।
- स्वास्थ्य केन्द्रका सुरक्षित प्रशुतिसेवा अभिवृद्धि गर्न सुत्केरीसँग उपप्रमुख कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नगरमा उपलब्ध स्वास्थ्य सेवाका अतिरिक्त प्राकृतिक चिकित्सा, आयुर्वेदिक चिकित्सा एवं होमियोप्याथिक चिकित्सालाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- नगरभित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा विद्युतीय हाजिरीको व्यवस्था गर्दै लगिनेछ ।

घ) पूर्वाधार निर्माण :

“ठूला पूर्वाधार, समृद्ध नगरको आधार”

१. पूर्वाधार निर्माण गर्दा सार्वजनिक, निजी, सामूहिक लागत साभेदारी तथा बाह्य स्रोत परिचालनमा प्राथमिकता दिईनेछ ।

२. बस्तीस्तरबाट माग भएका, रोजगारी सिर्जना हुन सक्ने, वातावरणमा कम असर पर्ने, स्थानीय सहभागिता जुट्न सक्ने, कम लागतमा बढी जनसंख्या लाभान्वित हुने तथा क्रमागत योजनाहरूको कार्यान्वयनमा प्राथमिकता दिइनेछ ।
३. पूर्वाधारका योजना तर्जुमा गर्दा प्रचलित ऐन, नियम, कार्यविधि र नगरपालिकाका निर्णयलाई पूर्णतः पालना गरिनेछ ।
४. नगर केन्द्र देखि वडा केन्द्र जोड्ने र प्रमुख बजार केन्द्र तथा कृषि उत्पादन केन्द्र जोड्ने सडकहरूलाई प्राथमिकताको आधारमा बजेट विनियोजन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । यी पूर्वाधार निर्माणमा संघ र प्रदेश सरकारसँग समेत समन्वय गरिनेछ ।
५. विकास निर्माणको गुणस्तर मापनका लागि सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरि ल्याव स्थापना गरिनेछ ।
६. एकिकृत वस्ती विकासलाई प्रोत्साहन गर्न समुदायले १५ घरसम्म एकै स्थानमा बनाउने योजना ल्याएमा सडक, विद्युतको व्यवस्था नगरपालिकाबाट नै गरिनुका साथै नक्शा पास दस्तुरमा ५० प्रतिशत सम्म छुट दिने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
७. सडकको नयाँ ट्रयाक खोल्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्दै ट्रयाक ओपन भइसकेका सडकको स्तरोन्नती गर्न र बनिसकेका सडक, पुल पुलेसा संरक्षण, मर्मत र सम्भार गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।
८. सडक लगायतका मुख्य पूर्वाधारहरूको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) को कार्य नगरपालिकाको कार्यालयबाटै गरिनेछ ।
९. भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण गर्दा प्राविधिक specification लाई अनिवार्य गरिनेछ ।
१०. सडकमा परेका जग्गाको लगतकट्टा गर्ने कार्यको शुभारम्भ गरिनेछ ।
१०. उर्जा संकट न्यूनिकरण गर्न साभेदार संस्थाहरूको सहयोग समेत जुटाई साना जलविद्युत, सौर्य उर्जा, वायु उर्जा लगायत वैकल्पिक उर्जाका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा जोड दिइनेछ । यसका लागि बैंक तथा वित्तिय क्षेत्रको लगानी आकर्षित गर्ने नीति लिइने छ ।

ड) आर्थिक विकास

कृषि तथा पशु विकास :

- नगर क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था र हावापानी अनुकूलको कृषि उत्पादन र पशुपालनको प्रवर्द्धन गर्न एक वडा/भेग एक उत्पादन क्षेत्र जस्ता पकेट क्षेत्रको पहिचान गरी विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ । जुनार, सुन्तला, कागती, किवी, चिया खेतीको पकेट क्षेत्र घोषणा गरी कृषक प्रोत्साहनका लागि अनुदानको समेत व्यवस्था गरिनेछ ।
- ब्यवसायीक, सहकारी र सामुहिक खेतिलाई प्रोत्साहन गर्न कृषिफर्म, कृषक समुह तथा सहकारीहरूलाई कृषि सामग्री, विउविजन, विषादी खरिद तथा आपूर्तिमा आवश्यक समन्वय, अनुदान, प्रोत्साहन र सहयोग उपलब्ध गराईने छ ।
- कृषिउपज तथा फलफूलको भण्डारणको लागि आगामी आ.व. भित्रै प्रदेश सरकारसँगको लागत साभेदारीमा मन्थलीमा चिस्यानकेन्द्र, कृषि उपज संकलन तथा विक्रिकेन्द्र, पशु वधशाला एवं काञ्जि हाउसको निर्माण गरिनेछ ।

- ब्यवसायिक पशुपालन र विकासका लागि पशु विमा, कृत्रिम गर्भाधान, पशु नश्ल सुधार, गोठ सुधार, रोग तथा महामारी नियन्त्रणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- कृषि तथा पशुपालन ब्यवसायमा वैदेशिक रोजगारवाट फर्किएका युवाहरुलाई समेत आकर्षित गर्ने कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।

पर्यटन :

- नगरपालिका भित्रका पर्यटकीय क्षेत्रहरुको पहिचान, संरक्षण र प्रचारप्रसारका लागि वृत्तचित्र निर्माण तथा डिजिटल मार्केटिङ्ग गरिने छ ।
- मन्थली सदरमुकाममा तिनलाल पार्क निर्माणको कार्य आगामी आ. व. मा सुरुवात गरिने छ । साथै नगरभित्रका सांस्कृतिक, धार्मीक तथा ऐतिहासिक पर्यटकीय स्थलहरुको संरक्षण, भौतिक निर्माण तथा प्रचारप्रसार गर्दै लगिने छ ।
- नगर केन्द्रवाट पूर्व क्षेत्रतर्फ एक र पश्चिमी क्षेत्रतर्फ एक पदमार्ग निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- पहिले देश अनि विदेश भन्ने नेपाल सरकारको नारा अनुरूप आन्तरिक पर्यटन प्रवर्दनका कार्यहरु गरिनेछ ।

●

सहकारी :

- नगरक्षेत्र भित्र गठन भएका सहकारी संस्थाहरुको भेला, अनुगमन तथा नियमनको कार्यलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
- उद्देश्य, क्षेत्र, सदस्य तथा कारोवारमा एकरूपता भएका सहकारीहरुलाई एकिकरण गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- सहकारी क्षेत्रको पूँजीलाई आयआर्जन तर्फ केन्द्रित गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु तय गरिनेछ ।

उद्योग वाणिज्य :

- नगरपालिका अन्तर्गतका साप्ताहिक हाटवजारलाई ब्यवस्थित गर्न र सम्भाव्य स्थानहरुमा नयाँ हाटवजारको प्रवर्दन गर्न आवश्यक कार्यहरु गरिनेछ ।
- लघु, घरेलु तथा साना उद्योग स्थापना र सामानको वजारीकरणका लागि प्रोत्साहित गर्न उद्यमीहरुलाई आवश्यक तालिम, सिप तथा उद्योग स्थापना र वजारिकरणको लागि सहजिकरण गरिने छ ।

गरिवी न्यूनीकरण तथा रोजगारी प्रवर्दन :

- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत गरिवी न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- बेरोजगार जनशक्तिलाई उत्पादनमूलक कार्यमा परिचालन गर्न आवश्यक तालिम, सिप, र प्रविधि सहयोग गरिनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारीवाट प्राप्त पुजी र वैदेशिक रोजगारीवाट फर्केका युवाहरुलाई उत्पादनमूलक ब्यवसाय गर्न प्रोत्साहन गरिने छ ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरुलाई आवश्यक सूचना प्रदान गर्न रोजगार सूचना केन्द्रलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।

सिंचाई :

- नगरपालिका भित्रका मुख्य कृषियोग्य जमिनहरुमा सम्भाव्यताका आधारमा साना सिंचाई कुलो, लिफ्ट सिंचाई, थोपा सिंचाई, सिंचाई पोखरी, प्लाष्टिक पोखरी आदिको निर्माण तथा मर्मत गरी सिंचाई सुविधा विस्तार गरिने छ ।

वित्तिय क्षेत्र :

- वचत तथा ऋण सम्बन्धी वित्तिय संस्थाका कार्यक्रमहरुलाई जनस्तर सम्म पुर्याउन वित्तिय संस्थासँग मिलेर विभिन्न चेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ । साथै लघु तथा घरेलु उद्योग स्थापनाका लागि उद्यमीहरुलाई सहूलियत दरमा ऋण उपलब्ध गराउन वित्तिय क्षेत्रसँग समन्वय गरिने छ ।

भू-ब्यवस्था :

- कृषियोग्य जमिनको खण्डिकरण र सार्वजनिक एवं गुठी जग्गाको अतिक्रमण रोक्न आवश्यक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ । साथै कृषियोग्य, सार्वजनिक र गुठी जग्गाको उपयोगका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।
- वाढी, पहिरो, भुक्षय नियन्त्रणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी जमिनको संरक्षण गरिने छ ।
- नगरपालिका र सम्बन्धित उपभोक्ताहरुको लागत सहभागितामा वस्ती तथा कृषियोग्य जमिनको संरक्षण गरिने छ ।

च) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

वातावरण ब्यवस्थापन :

- मन्थली लगायत प्रमुख बजार क्षेत्रहरुमा उद्यान सहितको पार्क निर्माण कार्यको शुरुवात गरिने छ । यसका लागि लगानी साभेदार निकायको खोजी गरिनेछ ।
- सरकारी गैरसरकारी निकायहरुको सहकार्यमा सुख्खा क्षेत्रमा अनुकूल हुने बोट विरुवा रोप्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । एक टोल एक वर पिपल रोपण कार्यलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- सडक लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्दा रुख विरुवाको कम क्षति हुने गरी निर्माण गर्ने र क्षति भएमा एक रुख बराबर ५ विरुवा लगाई हुर्काउने प्रबन्ध मिलाइने छ । ठुला पूर्वाधारहरु निर्माण गर्दा वातावरण संरक्षणका क्षेत्रमा कार्य गर्न लागत अनुमानमा नै कम्तिमा ५ प्रतिशत लगानी समेट्ने व्यवस्था गरिनेछ । कालोपत्रे तथा स्तरोन्नती भईसकेका सडक किनारामा वातावरण अनुकूलका वृक्षारोपण कार्य गरिनेछ ।
- एक टोल एक पोखरी निर्माण कार्यलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- घर निर्माणको नक्सापास गर्दा कम्तिमा दुई विरुवा हुर्काउने स्थान इंगित गराउनका साथै विरुवा लगाएपछि मात्र निर्माण सम्पन्न दिइने छ ।
- स्थानीय जोखिम ब्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी विपद ब्यवस्थापन कार्यहरु योजनावद्ध रुपमा अगाडी वढाईने छ ।
- विपद जोखिम न्यूनीकरण, ब्यवस्थापन र प्रतिकार्यका लागि नगरस्तरमा विपद ब्यवस्थापन कोषको स्थापना गरिने छ ।
- जलवायु परिवर्तनका असरहरु न्यूनीकरण गर्न अनुकूलनका कार्यक्रमहरु साभेदारीमा सञ्चालन गरिने छ ।

फोहोर मैला व्यवस्थापन : “स्वस्थ शहर, हाम्रो रहर”

- मन्थली नगरको फोहोर व्यवस्थापनको लागि उपयुक्त स्थानमा ल्याण्डफिल्ड साइट निर्माणको प्रकृया अगाडी वढाइने छ, कुहिने, नकुहिने, धातुजन्य, प्लाष्टिकजन्य, सिसाजन्य फोहोर घरवाटै छुट्याई पुनः प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- शहरको सरसफाइ, जनस्वास्थ्य तथा कृषि पेशामा परेको नकरात्मक असरलाई मध्येनजर गरी नगरपालिकालाई प्लाष्टिक मुक्त घोषणा गर्न आवश्यक कार्यहरु गरिनेछ ।
- मन्थली बजारमा हुने धुलो तथा हिलोको प्रदुषण न्यून गर्न सडक सरसफाई तथा बजार क्षेत्रमा रहेका खहरेहरुमा चेकड्याम निर्माण कार्यको शुरुवात गरिनेछ ।
- प्रमुख बजार र शहरी क्षेत्रमा ढल निकासको उचित व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई तदारुकताका साथ अगाडि वढाइनेछ ।
- रणजोर खोलाको सम्भावित जोखिम कम गर्न वाह्रै महिना ढुंगा संकलन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । यसका लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति लगायतका निकायसंग समन्वय गरिनेछ ।
- सटर बाहिर र सडक पेटीमा सामाग्री राखेर बेच्ने, सार्वजनिकस्थल, सडक पेटी र सडक नालामा फोहोर फाल्ने तथा छतको पानी सडकमा अव्यवस्थित विसर्जन गर्ने कार्यलाई दण्डनीय बनाइनेछ ।
- टोल सुधार समितिको क्रियाशिलता वढाउन आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । टोल सुधार समितिसंग सहकार्य गरी बजार सरसफाई कार्यलाई अभियानको रुपमा लगिनेछ ।
- घरायसी वातावरण सरसफाईलाई प्रवर्द्धन गर्न पूर्ण सरसफाई सम्बन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।

विपद पछिको व्यवस्थापन :

- विपदमा परेका परिवारलाई पुनर्स्थापना गर्ने स्थानको व्यवस्थापन र जिविकोपार्जनमा टेवा पुर्‍याउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- आगलागि लगायतका प्रकोप पीडितलाई तत्काल राहत उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकासको लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- नेपाल सरकारद्वारा सञ्चालित भुकम्प पछिको पुनर्निर्माण कार्यक्रमलाई यथासमयमै सफलता पूर्वक कार्यान्वयन गर्न आवश्यक सहयोग पुर्‍याइने छ ।

छ) विधेयक सम्बन्धि :

- सरोकारवालाहरुको सहभागितामा नगरपालिकाको आफ्नो कार्य क्षेत्रसंग सम्बन्धित विषयमा आवश्यक ऐन, नियम र कार्यविधीहरु तर्जुमा तथा आवश्यकता अनुसार संशोधन गरी कानुनको शासनलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
- नगरवाट निर्माण भएका ऐन, नियमहरुको जानकारी दिन वडास्तरमा विभिन्न अन्तक्रियात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

ज) न्याय व्यवस्थापन

- समाजमा देखिने विवादहरुको प्रारम्भिक चरणमै स्थायी समाधान गर्न न्यायिक समितिका कार्यहरुलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

- सबै नगरवासीहरूको न्यायमा सहज पहुँच सुनिश्चित गर्न मेलमिलाप केन्द्रको प्रभावकारी सञ्चालन, मेलमिलापकर्तालाई क्षमता विकास तालिम एवं कानुनी शिक्षा र सचेतना कार्यक्रम संचालन कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

भ. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन :

- नगरभित्र सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरू प्रभावकारी र व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्न गराउन नतिजामूलक अनुगमन (Result Based monitoring) प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
- सञ्चालित परियोजनाको अनुगमन पश्चात मात्र भुक्तानी दिने कार्यलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।

ज. समन्वय :

- माथि प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न संघीय र प्रदेशस्तरीय कार्यालय तथा संघसंस्थासँग आवश्यक समन्वय गरी बजेट विनियोजन र कार्यान्वयनमा प्रभावकारीता ल्याईने र दोहोरोपना हटाईने छ ।
- विकास निर्माण, सेवा प्रवाह, प्राकृतिक श्रोत साधनको वाँडफाड, सिकाई आदानप्रदान लगायतका विषयहरूमा छिमेकी नगर तथा गाउँपालिकाहरूसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
- निजिक्षेत्र, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैससलाई आफ्ना योजना/कार्यक्रमहरू अनिवार्य रूपमा नगरसभाबाट स्वीकृत गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- गरिवी न्यूनीकरणको क्षेत्रमा काम गर्ने सरकारी कार्यालय, गैर सरकारी संघसंस्था, सहकारी एवं निजि क्षेत्रका कार्यक्रमबीच आवश्यक समन्वय गरी कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
- हाटबजार व्यवस्थापन, सरसफाई, विकास निर्माण र औद्योगिक विकासका कार्यमा लगानी गर्न निजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- नगरपालिकाको विकास र समृद्धिको लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरूमा निजिक्षेत्र, गैरसरकारी क्षेत्र, उपभोक्ता तथा आम नागरिकहरूको सहयोग, साभेदारी र सहभागिता जुटाईने छ ।

उपस्थित नगरसभाका सदस्यज्यूहरू,

यस नीति तथा कार्यक्रममा नगरको सन्तुलित र सुदृढ अर्थतन्त्र निर्माण गर्ने, सक्षम जनशक्ति विकास गर्ने, विकासलाई समावेशी, जनमुखी, नतिजामुखी, सामाजिक न्यायमा आधारित बनाउने, सुशासन कायम गराउने, सम्बृद्ध मन्थली नगरको दीर्घकालीन उद्देश्य प्राप्त गर्ने ध्येयलाई केन्द्रमा राखिएको छ । नीति तथा कार्यक्रम लोकतान्त्रिक शासन पद्धती, सामाजिक न्याय, समन्यायिक आर्थिक विकास, दीगो शान्ति, जनसहभागिता एवं अग्रगमनबाट प्रेरित छ । सबै खाले सामाजिक विभेदको अन्त्य, नागरिक सबलीकरण, ज्ञान र सीप तथा नवप्रवर्तनमा आधारित उत्पादन प्रणाली, प्रविधि विकास मार्फत श्रमको उत्पादकत्व वृद्धिको अवस्थाले समाजवादको मार्ग प्रशस्त गर्दछ भन्ने मेरो विश्वास छ ।

(राजश्व र व्ययका क्षेत्र) वजेट, २०७६

❖ आगामी आर्थिक वर्षको बजेटका उद्देश्यहरु देहाय अनुसार रहेका छन्:

क. नगरवासीहरुको न्यूनतम आधारभूत आवश्यकताहरु परिपूर्ति गर्दै गरीबी, विपन्नता र पछौटेपन न्यूनीकरण गर्ने ।

ख. नगर भित्र उपलब्ध साधन, श्रोत, अवसर र क्षमताको अधिकतम उपयोग गरी नगरवासीहरुको आर्थिक विकास गर्ने ।

ग. नगरको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार र वातावरणिय पक्षको विकासमा जोड दिई समुन्नत नगरको आधारशिला निर्माण गर्ने ।

❖ वजेटका उद्देश्य हासील गर्न निर्धारण गरिएका प्राथमिकताहरु

क. सडक तथा यातायात पूर्वाधार क्षेत्रको विकास मार्फत नगरवासीहरुको आवत जावतमा सहजता र स्थानीय उत्पादनको बजार पहुँचमा विस्तार ।

ख. नगरवासीले अनुभूति गर्ने किसिमका नगरस्तरीय गौरवका आयोजनाहरु कार्यान्वयनमा जोड ।

ग. गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य एवं खानेपानी तथा सरसफाई लगायतका सामाजिक पूर्वाधारहरुको विकास एवं विस्तार मार्फत मानव विकासमा सहयोग ।

घ. समाजमा पछाडि परेका वर्ग, क्षेत्र, लिंग र जातजातिको क्षमता विकास गर्दै समावेशी एवं न्यायपूर्ण समाज निर्माणमा जोड ।

ङ. नगरको समग्र विकासमा युवा जनशक्तिको सृजनशिलता र जेष्ठ नागरिकहरुको दीर्घ अनुभवको सदुपयोग ।

च. सिंचाइ सुविधामा विस्तार गर्दै कृषिमा व्यवसायीकरण, पशु सेवा विस्तार र उद्यमशिलताको विकासमा जोड ।

छ. स्रोत, साधन, अवसर र जिम्मेवारीको उच्चतम उपयोग गर्न संघ, प्रदेश तथा सहकारी र नीजि क्षेत्रबीच सहकार्य र समन्वयमा जोड।

❖ **मन्थली नगरपालिकाका आगामि आव.का अनुमानित आम्दानीका शिर्षकहरु**

क. संघीय वित्तीय समानीकरण अनुदान तर्फ: २० करोड ५९ लाख ।

ख. संघीय राजश्व बाडफाड तर्फ: ११ करोड ५८ लाख।

ग. संघीय शसर्त अनुदान तर्फ: ३० करोड ९३ लाख ।

घ. जलविद्युत रोयल्टी तर्फ: १ करोड ४२ लाख ७० हजार ।

ङ. प्रदेश वित्तीय समानीकरण अनुदान तर्फ: १ करोड ६ लाख २६ हजार ।

च. प्रदेश सशर्त अनुदान तर्फ: ३० लाख ।

छ. नगरको आन्तरीक आम्दानी तर्फ: २ करोड ६५ लाख ।

ज. सामाजिक सुरक्षा तर्फ: १३ करोड ५० लाख ४३ हजार

जम्मा ८२ करोड ४ लाख ३९ हजार

विभिन्न विषयगत क्षेत्र अन्तर्गतका योजना तथा कार्यक्रमहरु (व्यय तर्फ)

- क. भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र तर्फ: ५ करोड ६२ लाख ६९ हजार
- ख. सामाजिक विकास क्षेत्र तर्फ: ३२ करोड ८२ लाख ८१ हजार
- ग. सामाजिक सुरक्षा तर्फ: १३ करोड ५० लाख ४३ हजार
- घ. आर्थिक विकास क्षेत्र तर्फ रु. १० करोड २३ लाख ५९ हजार
- ङ. वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनमा तर्फ: रु. ४७ लाख ९२ हजार
- च. संस्थागत विकास, क्षमता विकास तथा सेवा प्रवाह तर्फ: रु. ६४ लाख ६८ हजार
- छ. नगर गौरवका आयोजना सञ्चालन तर्फ: ४ करोड ४९ लाख २७ हजार
- ज. चालू खर्च तर्फ: १४ करोड २३ लाख

जम्मा ८२ करोड ४ लाख ३९ हजार

चुनौतिहरु,

१. आवधिक योजना वन्न नसक्दा योजनावद्ध विकासको थालनी हुन नसक्नु
२. प्रत्येक वर्ष संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान घट्दै जानु
३. असारे विकासको मनस्थितिबाट बाहिर निस्कन नसक्नु
४. योजनाको संख्या अधिक हुनु
५. संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट सञ्चालित आयेजनामा नगरको समन्वय हुन नसक्नु
६. डोजर लगाउने योजनामा मात्र ध्यान केन्द्रित हुँदा श्रम मार्फत सञ्चालन हुने अन्य योजना छनौट तथा सञ्चालन हुन नसक्नु
७. सुख्खाग्रस्त क्षेत्र तथा भौगोलिक विकटता
८. हुंगा गिटी वालुवा संकलनमा विभिन्न अड्चनका कारण ठेक्का लाग्न नसक्नु
९. घर वहाल कर संकलनको अधिकार स्थानीय तहका आएता पनि वहालकर संकलन गर्न नसक्नु ।